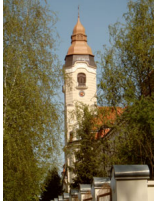

STOGODIŠNJICA SAMOSTANSKE CRKVE PRESVETOGA SRCA ISUSOVA U ĐAKOVU (1908.-2008.)

Dana 14. rujna 2008. godine navršilo se jedno stoljeće od gradnje i blagoslova samostanske crkve Presvetoga Srca Isusova Sestara sv. Križa u Đakovu. Tim povodom nešto o ovom sakralnom zdanju, kao i o živoj crkvi koja se u njemu okuplja. U tijeku je temeljita obnova unutrašnjosti crkve, restauracija glavnog oltara, koju će obaviti nasljednici izvorne radionice koja je i gradila oltar. Vjerujemo da će zasjati u novom svjetlu te da će i ova obnova biti novi poticaj na sabranost, pobožnost i molitvu.

Pripremne gradnje

Kako se rad sestara širio, tako se i broj novih članica povećavao pa je prva provincijalna kuća u koju su sestre došle 1868. godine, i u kojoj je u početku bila smještena škola i konvikt za djevojke, postala premalena. Dugo se razmišljalo o gradnji nove kuće i veće crkve koja bi zadovoljila potrebe i sestara i školske mladeži. Takva jedna gradnja, međutim, zahtijevala je mnogo razmišljanja, planiranja, kao i materijalnih sredstava koje mlada Provincija nije imala. Stoga su i pripreme trajale dosta dugo. Već je s. M. Nikomedija Erb, druga provincijalna poglavarica, često razgovarala s biskupom Strossmayerom o potrebi gradnje, kao i o mjestu na kojem bi se mogla sagraditi kuća i crkva. Najprikladnije zemljište bila je livada nasuprot samostana, ali je pripadala Biskupiji. Smrt ju je spriječila da krene u ostvarenje ovih zamisli. No biskup Strossmayer, najveći dobročinitelj Samostana, nije zaboravio ove razgovore i planove. Stoga je, dvije godine nakon smrti s. M. Nikomedije, 9. travnja 1899., iznenadio provincijalno vodstvo darovnicom spomenutog zemljišta za gradnju nove provincijalne kuće i crkve. Darovnica nosi nadnevak 14. travnja 1899., a potpisali su je: biskup J.J. Strossmayer i kao svjedoci: dr. A. Voršak i Matej Novosel, a sa strane Družbe sestara sv. Križa s. M. Radegunda Polz, provincijalna poglavarica. Darovnicu je odobrio Kaptol bosansko-djakovački – u potpisu dr. A. Voršak, kanonik-čuvar, te Gjuro Streit, velepredstavnik. Darovnici je priložena i dozvola Jurja Posilovića, nadbiskupa zagrebačkoga, a od strane Kraljevske zemaljske vlade odobrenje je stiglo 5. rujna 1899. Dokument nosi naslov "Darovna pogodba – Posvetnica". Među ostalim u njoj čitamo: "(...) te s razloga što ne imaju niti prikladne crkve za svoje članove i u internatu nalazeće se učenice, potrebno je, da se sazidje i izgradi crkva prikladna blizu samostana častnih sestara, koja će uz potrebu častnih sestara i ženske mladeži u internatu nalazeće se takodjer služiti za polazak muškoj i ženskoj dieci obće pučke škole u Đakovu (...) Zato ne ima prikladnoga zemljišta doli jedino zemljište vlastelinstva

biskupije djakovačke, sastojće se iz šest broj 718 i 719 grunt. ul. broj 27 občine Djakovo. Preuzvišeni gospodin Josip Juraj Strossmayer, biskup i vlastelin djakovački kao posjednik i uživatelj biskupskog vlastelinstva djakovačkog odnosno vlastelinstvo biskupije djakovačke da se udovolji priekim gore označenim potrebama Kongregaciji sestara Sv. križa u Djakovu posvećuje ovim odnosno daje i predaje za uvijek bezplatno (...) u vlastnost za viečna vremena tim da se upitna zemljišta upotriebe u namjenjenu svrhu (...) dozvoljuje da se isti dielovi označeni pomenutih čestica od ostalih nepokretnostih vlastelinstva biskupije djakovačke bez ikakvog tereta odpisati i u vlasnost častne kongregacije sestara Sv. Križa u Djakovu u gruntovnicu prepisati mogu."

Sada je i uprava Provincije mogla pristupiti konkretnim koracima. Tako je na sjednici 1. prosinca 1900. odlučeno da će se pristupiti gradnji nove provincijalne kuće i crkve, jer je osigurano zemljište, a biskup je dao i novčani polog za gradnju. Od ove prve odluke do njezina ostvarenja prošlo je osam godina. Na čelu Provincije stajala je tada s. M. Radegunda Polz. Dopuštenje generalne uprave za gradnju čekalo se dosta dugo. Dobivena je 17. rujna 1906. godine. Danom 30. studenoga 1906. godine objavio je kapitularni vikar dr. Angjelko Voršak posebnu Okružnicu u kojoj svećenicima i vjernicima obznanjuje da će se graditi nova crkva i samostan te preporuča da se sestrama pomogne. Polaganje temeljnog kamena trebalo se održati 10. prosinca 1906. godine, ali je zbog velike mećave preneseno na uskrсни ponedjeljak, 1. travnja sljedeće, 1907. godine.

Gradnja

Prvi nacrti za gradnju načinjeni su u Grazu, u Austriji, već početkom 1902. godine. Potpisao ih je Jos. F. Flohr, Stadtbau und Zimmermeister, Graz. Da se gradilo po ovim idejama i nacrtima, danas bi samostan sestara sv. Križa i crkva u Đakovu izgledali sasvim drugačije. Zašto se nisu ostvarili, danas ne znamo. Gradnja je zatim povjerena građevinskom i arhitektonskom ateljeu Axman i Domes iz Osijeka. Prvi dogovori započeli su s graditeljem Ivanom Domesom 1. svibnja 1906. Iz sačuvanih nacрта, zapisnika, razgovora i pismene korespondencije jasno je da nije baš bilo jednostavno donijeti odluku o izgledu kuće i crkve. Kad se prate preinake nacрта vidljivo je da je bilo puno promjena i doradivanja.

Prema Ugovoru o gradnji s graditeljem i arhitektom (Axman i Domes) gradnja je započela 1906. godine. Ugovor je potpisan 28. rujna iste godine, a prva lopata zakopana je 4. listopada. Graditelj se obvezao da će građevinu sagraditi iz solidnog i kvalitetnog materijala i zaposliti stručne radnike koji će posao dobro obaviti. Predračun je iznosio oko 350.000 kruna. Tri četvrtine predviđene sume graditelj bi dobio po završetku građevine, a ostatak šest mjeseci kasnije, nakon što se učini pregled zgrade i otklone nedostaci. Graditelj daje garanciju od tri godine i u tom vremenu otklonit će, na svoj trošak, sve nedostatke koji se budu pokazali. Poslovi su tekli po planu i dosta brzo. Istočno krilo kuće građeno je usporedo s gradnjom crkve. Radovi su trajali nešto više od godinu dana. U pismu od 25. rujna 1906. graditelj Axman se obvezao da će crkva biti pod krovom do 15. kolovoza 1907. Zabilježeno je da je 19. studenoga 1907. uzdignut križ na crkveni toranj. Za nadgledanje gradnje, osim sestara iz provincijalnog vodstva, izabran je dr. Antun Švarcmajer iz Đakova i arhitekt Janko Holjac iz

Zagreba. Oni su i potpisani u zapisnicima koji su načinjeni prilikom pregleda novogradnji. Iako je gradnja izvedena vrlo solidno, što je očito i danas, nakon sto godina, bilo je puno sitnijih nedostataka, kako je i inače kod svakog građevinskog posla. U opisima materijala koji će se upotrijebiti u gradnji provincijalno vodstvo često je tražilo kvalitetniji materijal, bez obzira na cijenu, što se pokazalo opravdanim. Stoga je završni obračun, bez unutaršnjeg uređenja, narastao na cc. 400.000 kruna, ali je zato zgrada samostana i crkve sagrađena zaista vrlo dobro i solidno te danas uljepšava ne samo ulicu Kralja Tomislava u kojoj stoji, nego i grad Đakovo, te već cijelo stoljeće ispunjava funkciju za koju je i sagrađena. O izgledu kompleksa pisao je i biskup Voršak u Okružnici koju je uputio svećenstvu i vjernicima, pozivajući ih, u ime Samostana, na blagoslov crkve. On piše: "Ovaj novi samostan, nalazi se na uglu dviju ulica, a zidan je, kako vještaci kažu, u empire-slogu. Impozantna je to građevina, sa visokim prizemljem na dva sprata, sa vješto i ukusno izradjenim pročeljem i sa visokim tzv. mansardnim krovom. A, kako je na kraju, a u spoju sa samostanom dograđena oveća crkva sa zvonikom, (...) sačinjava samostan i crkva skladnu slikovitu cjelinu."

Unutrašnje uređenje – oltari, slike, zvona

Zgrada provincijalne kuće građena je u stilu secesije, a crkva u stilu francuskog kasnog baroka, u obliku križa. Duga je 37, široka 11, a visoka 17 metara. Ima četiri oltara – glavni i dva pokrajnja oltara, te oltar sv. Antuna na ulazu u crkvu. Unutrašnjost je jednostavna, ali svijetla i prijatna, unosi mir i potiče na sabranost. Uređenje je trajalo nekoliko godina i zahtijevalo je dodatna financijska sredstva. Oltari su drveni, obojani, ukrašeni pozlaćenim anđelčićima, cvijećem, lišćem i viticama. Na glavnom oltaru je slika Presvetoga Srca Isusova, zaštitnika crkve. S desne strane je kip sv. Franje, a s lijeve kip sv. Klare. Kipovi su drveni, u stilu oltara. S desne strane je oltar Marije Majke Divne (Mater admirabilis), a s lijeve strane oltar sv. Josipa. Oltare, propovjedaonicu i Križni put izradila je radionica Martiner iz Grödnera, Tirol - Herzoglicher Kammerlieferant Franz Martiner, Bildhauer und Altarbauer, St. Ulrich, Gröden, Tirol (Österreich). Slike je izradio umjetnik Josef Kastner iz Beča, odakle su dopremljene 5. travnja 1909. i postavljene na oltare 10. travnja. Postavlja se pitanje, zašto nije zastupljen nijedan domaći umjetnik? Vjerojatno je prevladala činjenica da je s. M. Radegunda, tada najodgovornija sestra u Provinciji, bila rođena Austrijanka i stoga imala više poznanstva u Austriji. Oltari su bili gotovi i postavljeni za dan blagoslova crkve 14. rujna 1908., ali slike nisu bile gotove, pa je taj dan glavni oltar krasio kip Presvetoga Srca Isusova. U oltare su, po crkvenim propisima, stavljene moći svetaca. Klupe su nabavljene tek 1920. godine. Klupe koje su bile u funkciji do 1979. bile su vrlo jednostavne, ali funkcionalne. Maknute su pri obnovi 1979. godine i darovane župnoj crkvi Sv. Ane u Radikovcima, kod Donjeg Miholjca, te nekim manjim crkvama.

